

2. Перехрест С.М., Кочубей С.Г., Печковська О.М. Шкідливі стихійні явища в Українських Карпатах та засоби боротьби з ними. – К.: Наук. думка, 1971. – 194 с.

3. Калущий І.Ф. Вітровали на північно-східному макросхилі в Українських Карпатах. – Львів: Манускрипт, 1998. – 204 с.

УДК 630*27: 630*235.6

Асист. Р.Б. Дудин – НЛТУ України, м. Львів

ВИДОВА ТА ВІКОВА СТРУКТУРА НАСАДЖЕНЬ СКВЕРУ ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА У ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ

Проводиться аналіз матеріалів, зібраних в ході інвентаризаційних робіт у центральному сквері м. Хмельницького. На основі отриманих даних описується видова та вікова структура деревних рослин, зазначається їх санітарний стан, а також вказуються пропозиції щодо реконструкції насаджень та подальшого утримання скверу.

Ключові слова: насадження, деревні рослини, вікова структура, видова структура, санітарний стан, реконструкція.

Assist. R.B. Dudyn – NUFWT of Ukraine, L'viv

The species and age structure of plantation of T. Shevchenko square in Khmelnytsky

The analysis of materials, collected during taking of inventory works in the central public garden of Khmelnytsky is conducted in the article. On the basis of findings the specific and age-old structure of arboreal plants is described, marked them the sanitary state, and also suggestions are specified in relation to the reconstruction of planting and subsequent maintenance a public garden.

Keywords: planting, tree plants, species structure, age structure, sanitary state, reconstruction.

Сквер ім. Т.Г. Шевченка, площею близько 5 га, розташований всередині щільної забудови у центральній частині м. Хмельницького. Даний об'єкт відіграє для міста важливу соціально-екологічну та рекреаційну роль.

Насадження скверу різновікове і частина дерев, висаджених в кінці XIX ст., досягла віку понад 100 років. Інша частина дерев – посадка 50-60-х років XX ст. Декоративні чагарникові групи були висаджені в основному у 60-70-х роках. Планування скверу регулярне – головним композиційним вузлом є майдан з пам'ятником Т.Г. Шевченка.

Відповідно до угоди між НЛТУ України та управлінням житлово-комунального господарства Хмельницької міської ради, було визначено перелік робіт, які потрібно виконати, проведена інвентаризація насаджень: визначені основні таксаційні показники деревостану (вік дерев, висота, діаметр, проекція крони), а також оцінено їхній санітарний стан [3]. Всі дерева та чагарники наносилися на опорний план та позначалися цифрами відповідно до номера за інвентаризаційною відомістю.

На основі зібраних даних можна вести мову про видову (флористичну) структуру деревно-чагарникової рослинності скверу. Загалом на досліджуваній території скверу було обліковано 506 дерев та 620 чагарників [2]. Перелік виявлених видів рослин подано у табл. 1.

Табл. 1. Перелік деревно-чагарникових рослин скверу ім. Т.Г. Шевченка

№ з/п	Назва виду		К-ть шт.
	українська	латинська	
1	Алича	<i>Prunus divaricata</i> L.	1
2	Багряник японський	<i>Cercidiphyllum japonicum</i> Sieb. et Zucc	3
3	Бархат амурський	<i>Phellodendron amurense</i> Rupr.	1
4	Береза бородавчаста	<i>Betula pendula</i> Roth.	38
5	Верба біла	<i>Salix alba</i> L.	2
6	Вільха чорна	<i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertn.	1
7	Гіркокаштан звичайний	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	131
8	Глід одноматочковий	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	9
9	Горіх грецький	<i>Juglans regia</i> L.	1
10	Горобина звичайна	<i>Sorbus aucuparia</i> L.	2
11	Граб звичайний	<i>Carpinus betulus</i> L.	9
12	Дуб звичайний	<i>Quercus robur</i> L.	11
13	Дуб червоний	<i>Quercus rubra</i> L.	2
14	Клен гостролистий	<i>Acer platanoides</i> L.	34
15	Клен-явір	<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	12
16	Липа дрібнолиста	<i>Tilia cordata</i> Mill.	72
17	Робінія звичайна	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	3
18	Туя західна	<i>Thuja occidentalis</i> L.	36
19	Черешня звичайна	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench.	1
20	Яблуня домашня	<i>Malus sylvestris</i> (L.) Mill.	3
21	Ялина звичайна	<i>Picea abies</i> (L.) Karst.	19
22	Ялина колюча ф. сиза	<i>Picea pungens</i> 'Glauca'	7
23	Ялівець звичайний	<i>Juniperus communis</i> L.	2
24	Ясен звичайний	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	94
Всього дерев			506
25	Барбарис звичайний	<i>Berberis vulgaris</i> L.	65
26	Бузок звичайний	<i>Syringa vulgaris</i> L.	56
27	Керія японська	<i>Kerria japonica</i> (L.) DC	91
28	Кизильник чорноплідний	<i>Cotoneaster niger</i> Fries.	33
29	Піон деревоподібний	<i>Paeonia suffruticosa</i> Andr.	9
30	Дейція шорстка	<i>Deutzia scabra</i> L.	40
31	Садовий жасмин звичайний	<i>Philadelphus coronarius</i> L.	13
32	Сніжноягідник білий	<i>Symphoricarpus albus</i> Blake	29
33	Спірея Вангута	<i>Spiraea vanhouttei</i> Zab.	47
34	Троянди гібридні	<i>Rosa hybrida</i>	5
35	Ялина звичайна ф. коніка	<i>Picea glauca</i> 'Conica'	15
36	Ялівець козацький	<i>Juniperus sabina</i> L.	113
37	Будлея Давида	<i>Buddleia davidii</i> Franch.	2
38	Спірея японська	<i>Spiraea japonica</i> L.	60
39	Форзиція європейська	<i>Forsythia europaea</i> Deg. et Bald.	19
40	Самшит вічнозелений	<i>Buxus sempervirens</i> L.	1
41	Горобинник горобинолистий	<i>Sorbaria sorbifolia</i> (L.) A. Br.	15
42	Гортензія деревоподібна	<i>Hydrangea arborescens</i> L.	3
43	Кипарисовик горохоплідний	<i>Chamaecyparis pisifera</i> L.	1
44	Вейгела квітуча	<i>Weigela florida</i> Bge.	3
Всього чагарників			620

Таким чином, загальна кількість видів деревно-чагарникової рослинності скверу становить 44. Тут близько 20 % – хвойні рослини, а основу насаджень становлять листяні; дерева у сквері становлять 44,9 %, чагарники – 55,1 %. Серед деревної рослинності скверу, яка становить основу насаджень, найбільшу кількість становлять такі види, як гірकोкаштан звичайний, ясен звичайний, липа дрібнолиста, береза бородавчаста, клен гостролистий та явір.

У даному сквері у піднаметовому ярусі деревостану досить багато чагарників, а також живопліт із дейції шорсткої. Чагарники у сквері представлені 20 видами. Як вже згадувалося, насадження скверу ім. Т.Г. Шевченка закладалися частково наприкінці XIX ст., а також протягом 50-60-х років XX ст. під час робіт із облаштування території поблизу кінотеатру у центрі міста. На сьогодні тут можна виділити окремі вікові групи основних паркотвірних видів. Нижче приводиться вікова структура переважаючих видів рослин (табл. 2).

Табл. 2. Розподіл основних деревних порід за класами віку

Вік, роки	Кількість екземплярів по породах										Всього
	Береза бородавчаста	Гірकोкаштан звичайний	Груб звичайний	Дуб звичайний	Клен-явір	Клен гостролистий	Липа дрібнолиста	Туя західна	Ялина європейська	Ясен звичайний	
0-20	3		1	1			6	13	5		29
21-40	15	15	4			7	26	21	6	2	96
41-60	15	26	2	3	2	2	20		6	16	51
61-80	4	33	2	4	6	6	13	2	1	31	102
81-100		29		3	3	4	3			26	68
101-120		28			1	15	4		1	19	68
Разом	37	131	9	11	12	34	72	36	19	94	414

Аналіз даних свідчить про найбільше поширення у насадженнях скверу дерев у віці 61-80 років – 102 шт. (близько 25 %). Рослини, які зростають у сквері з моменту його закладання представлені рівними кількостями у віці 81-100 та 101-120 років – відповідно по 68 екземплярів.

Враховуючи вікову структуру деревних насаджень, а також негативні антропогенні впливи (ущільнення ґрунту рекреантами, забруднення оточуючого середовища, механічні пошкодження) значна частина дерев і чагарників мають поганий санітарний стан. Абсолютно здорових, без видимих ознак ушкодження, серед обстежених дерев виявлено 223 екземпляри.

Найбільш поширеними ушкодженнями, виявленими серед 506 дерев в ході інвентаризаційних робіт, є такі (в дужках зазначається кількість ушкоджених дерев): сухі гілки (128); механічні пошкодження (52); омела (43); серцевинна гниль (33). Дерев із ознаками відмирання (сухо вершинні, ослаблені) виявлено 20 шт. Найбільше різноманітними пошкодженнями уражаються такі види, як верба біла, ясен звичайний, клен гостролистий та клен-явір, робінія звичайна.

Сквер ім. Т.Г. Шевченка займає площу близько 5 га, що, за існуючими класифікаційними нормами України, потребує віднесення його до категорії "парк" і ведення в ньому господарства як у самодостатньому парку. Запланована реконструкція насаджень, яка відбуватиметься в основному за рахунок усунення хворих і всохлих дерев, поглибить пейзажний характер масивів скверу. Цьому сприятиме також впровадження у піднаметовий простір тіневитривалих чагарників і трав'янистих рослин.

Пейзажне планування переважатиме також у західній частині скверу, де за рахунок декоративних чагарників має сформуватися сад безперервного цвітіння. Нерегулярний характер матиме комплекс кам'янистих садів, у складі яких зростатимуть тіневитривалі рослини.

Регулярне планування переважає в зоні кінотеатру. Його декоративність мають підсилити сучасні квіткові композиції та партерні газони.

Література

1. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць: Підручн. – Львів: Світ, 2005. – 456 с.
2. Кучерявий В.П., Дудин Р.Б., Ковальчук Н.П., Пилат О.С. Деревя, чагарники, ліани в ландшафтній архітектурі: Навч. посібник. – Львів: Вид-во "Кварт", 2004. – 138 с.
3. Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України № 226 від 24.12.2001 "Про затвердження Інструкції з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах та селищах міського типу України".

УДК 641.84, 634.0.43

Доц. А.Д. Кузик, канд. фіз.-мат. наук – Львівський
ДУ безпеки життєдіяльності

ПРО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ

На основі аналізу існуючих методів підвищення рівня пожежної безпеки лісів запропоновано метод, який базується на формуванні насаджень різних типів порід.

Ключові слова: лісова пожежа, класи природної пожежної небезпеки, лісова підстилка.

Assoc. prof. A.D. Kuzyk – L'viv State University of Vital Activity Safety

About forest fire safety level growth

On the basis of analysis of the existing methods of forest fire safety growth the method, based on formation of mixed types of breed is suggested.

Keywords: forest fire, classes of natural fire safety, forest mulch.

Як свідчить досвід, в Україні сьогодні актуальною є проблема захисту лісових насаджень від пожеж. З 2000 р. в державі щорічно виникала значна кількість лісових пожеж [1]. Динаміка розподілу їх кількостей за роками (рис. 1) свідчить про тенденцію до зростання.

Наведені дані стосуються лісів всіх форм власності в Україні. Якщо розглядати стан з пожежами лісових масивів Державного комітету лісового господарства України [2], то 2007 р. у них зафіксовано 5024 пожежі сумарною площею 12,7 тис. га, з них верхові пожежі (які є особливо небезпечними, оскільки повністю знищують насадження) охопили площу 7,5 тис. га. На по-